

DE PROVOCATEUR

Eerder verschenen van Clive Cussler bij The House of Books

DIRK PITT-AVONTUREN

Storm in Havana
De pijl van Poseidon
Wassende maan
Duivelsadem
De schat van Khan
Zwarte wind
Trojaanse Odyssee
Poorten van Hades
Atlantis ontdekt
Stormvloed
Schokgolf
Dodelijk tij
Duik in het duister
Vixen 03
Titanic
Het logboek

ISAAC BELL-AVONTUREN

De dief
De race
De spion
De Saboteur
De jacht

DOSSIER OREGON-AVONTUREN

De stille zee
De kaper
Dodenschip
Het oog van de orkaan
Het goud van Kamtsjatka
Heilige Steen
Gouden Boeddha

KURT AUSTIN-AVONTUREN
(NUMA-FILES)

Zero hour
De storm
Duivelspoort
Medusa
De Navigator
Poolstorm
Verloren stad
Witte dood
Vuurijs
Het blauwe goud
Serpent

Clive Cussler
en Justin Scott

De provocateur

the house of books

Oorspronkelijke titel: *The Striker*

Oorspronkelijk uitgegeven door: G.P. Putnam's Sons, New York 2013

© Sandecker RLLLP, 2013

By arrangement with Peter Lampack Agency, Inc., 350 Fifth Avenue, Suite 5300,
New York, NY 10118 USA

© Vertaling uit het Engels: Pieter Cramer, 2016

© Nederlandse uitgave: The House of Books, Amsterdam 2016

Omslagontwerp: Loudmouth, Utrecht

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 443 4951 1

ISBN 978 90 443 4952 8 (e-book)

NUR 332

www.thehouseofbooks.com

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

The House of Books is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PROLOOG

Een rokerige kamer 1912

De Marmon 32 Speedster stond op Wall Street in de schaduw tussen twee lantaarnpalen geparkeerd.

Politieman O'Riordan bekeek de sportwagen eens goed. Het was in het holst van de nacht. Hij was opgedragen ervoor te zorgen dat niemand de prominente politici en topambtenaren lastigviel die boven in het Congdon Building duistere zaken deden. En de auto had vrij zicht op de limousines die langs de stoeprand op hen stonden te wachten.

De zijraampjes waren beslagen door de vochtige lucht die uit de haven optrok. O'Riordan moest dichterbij komen om naar binnen te kunnen kijken. Achter het stuur zat een aangename verrassing, een beeldschone vrouw met stroblonde haren, en de agent ontspande enigszins. Van de man naast haar zag hij alleen de harde contouren. Maar je kon moeilijk met je knuppel op een Marmon 32 tikken en die uitslovers sommeren op te krassen alsof het een stel zwervers op het trottoir betrof. Dus klopte hij, met zijn rechterhand op zijn pistool, tegen het zijraam zoals hij aan een bar de barkeeper met een tikje van zijn glas op het mahoniehout, zonder hem te willen opjutten, zou laten weten dat hij kon bijschenken.

Een forse hand met lange slanke vingers schoof het raampje opzij.

O’Riordan zag een spierwit manchet met diamanten knopen en de zwarte mouw van een smoking. De hand omklemde de zijne in een ijzeren greep.

‘Paddy O’Riordan. Leuk om je hier te zien.’

Terwijl een stel helblauwe ogen hem aandachtig opnamen, herkende de politieman de goudblonde haardos, de dikke vlaskleurige snor en de ernstige gezichtsuitdrukking die alleen van Isaac Bell kon zijn, hoofdrechercheur van het detectivebureau Van Dorn.

Hij tikte met zijn knuppel tegen zijn helm. ‘Goedenavond, meneer Bell. Ik had u in het donker niet herkend.’

‘Wat doet u hier zo laat nog?’ vroeg Bell.

O’Riordan wilde al antwoorden, maar leidde nog net op tijd uit Bells grijns af dat hij een grapje maakte. Politieagenten hoorden ’s avonds laat op straat te zijn.

De detective knikte naar de limousines. ‘Belangrijke zaken.’

‘Voor rechter James Congdon staat op Grand Central Station een privétrein klaar. Tot Chicago is het spoor vrijgemaakt. En het spijt me te moeten zeggen, maar ik heb de opdracht de straat vrij te houden. Bevel van de commandant.’

Bell deed alsof hij dat niet hoorde. ‘Paddy, mag ik je aan mijn vrouw voorstellen... Marion, dit is agent O’Riordan, ooit de grote schrik van de piraten op Staten Island toen hij daar bij de havenpolitie dienst deed. Er was geen kaailoper in New York die niet een rondje gaf op de dag dat Paddy naar de stad werd overgeplaatst.’

Ze stak voor haar man langs een hand zonder handschoen naar hem uit, die als ivoor leek te glanzen. O’Riordan nam hem behoedzaam in zijn enorme knuist en boog lichtjes.

‘Een voorrecht u te mogen ontmoeten, mevrouw. Ik ken uw man al heel wat jaartjes als een prettige vent om mee samen te werken. En ik kan wel zeggen, mevrouw, dat mevrouw O’Riordan en ik altijd zeer van uw films hebben genoten.’

Ze bedankte hem met een zangerige stem die nog dagen in zijn hoofd zou doorklinken.

‘Maar goed,’ zei hoofdinspecteur Bell, ‘we zullen u niet langer van uw patrouille afhouden.’

O’Riordan tikte weer met zijn knuppel tegen zijn helm. Als een onberispelijke privédetective ervoor koos om midden in de nacht op Wall Street in een donkere auto wat met zijn eigen vrouw te flikflooiën... dan konden de instructies de klote krijgen.

‘Ik zal de jongens zeggen dat ze u met rust laten.’

Maar Bell gebaarde dat hij dichterbij moest komen en fluisterde: ‘Ik zou ’t niet erg vinden als ze een oogje in het zeil hielden wanneer ik haar een momentje alleen moet laten.’

‘Om dat te mogen doen gaan ze strootjes trekken.’

Er kwam een groepje elkaar enthousiast op de schouders slaande politici uit het gebouw gestormd, dat zich rond een van de kleinere limousines verzamelde, een zevenpersoons Rambler Knickerbocker.

Isaac Bell opende het raampje om ze te kunnen horen.

‘Chauffeur! Meteen naar Grand Central.’

‘Ik gun het vicepresidentschap niet graag aan zo’n minkukel als Congdon, maar zo gaat ’t in de politiek.’

‘Het geld regeert.’

De Rambler Knickerbocker reed weg. Daarna kwam er een stel oudere mannen naar buiten. Ze bewogen wat minder energiek en stapten in de tweede limousine, een enorme Cunningham Model J, een model dat naar een eigen ontwerp van rechter James Congdon was vervaardigd. In Bells oren klonken deze mannen eerder berustend dan dat ze er vrede mee hadden.

‘Congdon heeft de meesten van de afgevaardigden die hij nodig heeft al achter zich en de rest koopt hij gewoon.’

‘Maar wat als onze kandidaat niet was gestorven.’

‘Altijd de verkeerde.’

Isaac Bell wachtte tot de Cunningham om de hoek was verdwenen. Een escorte van motoragenten die op Broadway klaarstonden, stooft erachteraan. ‘Als James Congdon vicepresident wordt,’ zei Bell,

‘is het leven van de president geen cent meer waard.’

Hij zoende Marion op haar lippen. ‘Bedankt dat je me voor de smerissen een alibi hebt gegeven om hier te zijn. Weet je zeker dat je niet naar huis wilt?’

‘Deze keer niet,’ zei ze beslist en Bell wist dat hij haar daar nu niet vanaf zou kunnen brengen. Deze keer was het anders.

Hoewel hij op een bezoek aan de schouwburg was gekleed, liet hij zijn zijden hoge hoed op de achterbank liggen en zette een breedgerande hoed met een lage bol op.

Marion trok zijn das recht.

‘Ik heb me altijd afgevraagd,’ vroeg Bell, ‘waarom je me nooit vraagt voorzichtig te zijn.’

‘Ik wil je niet afremmen.’

‘Lukt toch niet,’ reageerde Bell met een knipoog.

Glimlachend liet hij zijn vrouw alleen. Maar toen hij Wall Street overstak, verstrakte zijn gezicht en verdween de warmte uit zijn ogen.

Joseph Van Dorn, de forsgebouwde, bebaarde oprichter van het detectivebureau, wachtte hem verscholen in de schaduw op. Terwijl hij roerloos op de uitkijk stond, maakte Bell het slot van een zijdeur open. Van Dorn volgde hem naar binnen, waar Bell een volgend slot in een stalen deur met het opschrift *Installatieruimte* open priegelde. Binnen was het warm en vochtig. Een ordelijk labyrint van dikke buizen liep langs een hele batterij aan stoomregulerende ventielen. Van Dorn vergeleek de draaiknoppen met de symbolen op de bouwtekening die hij uit zijn binnenzak opdiepte en uitvouwde.

Isaac Bell stapte terug de straat op en liep de hoek om naar de voorkant van het gebouw. Zijn avondkleding leverde hem een respectvol knikje van de portier op. Zoals de politici zeiden: geld regeert.

‘Bovenste etage,’ zei hij tegen de gapende liftboy.

‘Ik dacht dat ze daar inmiddels klaar waren.’

‘Niet helemaal.’

DEEL EEN
KOLEN

Gleason-mijn 1 in Gleasonburg, West Virginia
1902

Het was een fris ogende jongeman met een goudblonde haardos, maar iets aan hem klopte niet. Een mijnagent die de mijnwerkers in groepjes over het spoor de ingang van Gleason-mijn 1 zag binnengaan, attendeerde zijn baas, een detective van Pinkerton, op de man.

De jonge mijnwerker torende uit boven de buitenlanders die het bedrijf in Italië en Slovenië had geronseld, en was zelfs langer dan de kerels uit het eigen West Virginia. Maar het was niet zozeer zijn lengte die opviel en ook zijn pezige lichaamsbouw was niet ongebruikelijk. Het werk was zwaar en de aanvoer van voedsel naar de afgelegen kolenmijn was duur. Er werd geen gratis lunch geserveerd in de lange rij saloons aan de modderige hoofdstraat.

Een met een houten been hinkende mijnwerker struikelde over een biels en botste tegen een mijnwerker op krukken. De jongeman met het goudblonde haar schoot toe om hen te ondersteunen en bewoog daarbij zo soepel dat hij leek te zweven. Veel van de mannen waren door het werk verminkt geraakt. Hij stond nog stevig op zijn benen en had al zijn vingers nog.

‘Dat lijkt me echt niet zo’n arme drommel,’ waagde de mijnagent met een geringschattende grijns.

‘Hij spiedt als een kat om zich heen, ziet alles wat beweegt,’ zei de Pinkerton. Hij droeg een bolhoed, had een revolver in zijn jaszak en een ploertendoder om zijn pols.

‘Denk je dat het een staker is?’

‘Ik hoop voor hem van niet.’

‘Opzij!’

Een elektrische lier rukte het kolengruis van een kabel tussen de rails. Ondergronders, bovengronders en luijongens sprongen opzij. De kabel trok een sliert kolenwagens uit de mijn over de steile helling naar de laadinstallatie, waar de kolen werden gesorteerd en in rivieraken gestort die door duwbotten over de Monongahela naar Pittsburgh werden gebracht.

De lange jonge mijnwerker wisselde een groet met de man aan de hendels van de lier. Als de kabel, die aan een kettinghaak aan de voorste wagen was vastgemaakt, brak, moest Jim Higgins een hendel overhalen waardoor de trein van de rails liep voordat de honderd ton aan kolen terug de mijn in denderde.

‘De smeris houdt je in de gaten,’ waarschuwde Higgins hem.

‘Ik ben geen staker.’

‘Het enige wat we vragen,’ reageerde Higgins minzaam, ‘is dat we als mens kunnen leven, onze gezinnen kunnen voeden en onze kinderen naar school kunnen sturen.’

‘Pas maar op dat ze je niet ontslaan.’

‘Ze kunnen ons niet allemaal ontslaan. De kolenindustrie bloeit en arbeiders zijn schaars.’

Higgins was een keurige man. Hij was zich kennelijk niet voldoende bewust van het feit dat de eigenaren van de mijn zich door niets zouden laten afschrikken in hun voornemen de vakbond uit West Virginia te weren. De vrouwen en kinderen van de mannen die waren ontslagen omdat ze het openlijk voor de vakbond hadden opgenomen – zonder dat je het een staking kon noemen – werden zonder pardon uit de barakken gegooid die ze van de Gleason Consolidated Coal & Coke Company huurden. En toen Gleason vakbondsactivisten ontmaskerde, werden ze door de Pinkertons met harde hand terug naar Pennsylvania geslagen, tot bloedens toe.

‘Higgins!’ riep een voorman. ‘Ik had toch gezegd dat je die lier moest smeren.’

‘Ik moet op de kabel letten als de wagens omhoog komen.’

‘Doe wat ik zeg. Die lier moet je ieder uur smeren.’

‘En wie stopt de wagens dan als de kabel breekt?’

‘Weg daar en ga die lier smeren, verdomme!’

Jim Higgins liep van zijn post weg en rende de tweehonderd meter over de steile helling omhoog langs de gestaag stijgende kolenwagens naar de motor van de lier boven aan de laadinstallatie.

De lange jonge mijnwerker boog zijn hoofd om de toegang tot de mijn in te gaan – een met balken gestutte opening in de zijkant van de berg – en liep de geleidelijk dalende tunnel in. Ter voorbereiding van zijn taak had hij zich uitvoerig verdiept in de mijnontginning. Strikt gesproken was deze transportgang geen tunnel, die volgens de definitie volledig door een berg heen moest lopen, maar een zogenaamde adit. Aditus, wist hij nog van zijn middelbareschool-Latijn, betekende ‘toegang’. Eenmaal binnen was er geen andere weg naar buiten dan om te keren en terug te gaan.

Toen hij een mijngang inliep die van de transportgang aftakte, groette hij het jongetje dat een houten luik voor de luchttoevoer van de ventilatoren bediende.

‘Hé, Sammy. Een vent van het telegraafkantoor vertelde dat jouw Pirates gisteren van Brooklyn hebben gewonnen. 8-5.’

‘Wauw! Bedankt dat u me dat vertelt, meneer.’

Sammy was nooit zelfs maar in de buurt van een honkbalstadion geweest... nooit verder dan vijftien kilometer van dit smalle dal, waarin de Gleason Company een rijke kolenader exploiteerde van de Pittsburgh-bedding, die zich onder Pennsylvania, West Virginia en Ohio uitstrekt. Maar zijn vader, die als remmer op treinen van de B&O had gewerkt tot hij bij een ontsporing om het leven kwam, was altijd met verhalen over de wedstrijden tussen de grote steden thuisgekomen, waarbij hij sigarettenplaatjes van beroemde spelers liet zien.

De jongeman gaf Sammy een felgekleurde chromolithografie van Rochesters eerste honkman Harry O’Hagan. In augustus had O’Hagan een wonder verricht en sindsdien was hij bij alle mannen en jongens in Amerika het gesprek van de dag: een *triple play*, het maken van drie nullen door één speler.

‘New York zal zich wel voor de kop slaan dat ze Harry hebben verkocht,’ zei hij, waarna hij op fluisterton vroeg: ‘Heb je Roscoe gezien?’

Roscoe was een als mijnwerker vermomde spion van Gleason.

De jongen knikte in de richting die de jongeman toch al op wilde gaan.

Hij liep de mijngang in die honderden meters dieper in de berg afdaalde tot hij bij de rand van de ader eindigde. Daar ging hij aan het werk als helper en schepte de brokken steenkool weg die door ervaren mijnwerkers met behulp van houwelen, boren en dynamiet uit de ader waren losgeslagen. Gedurende zes dagen per week draaide hij diensten van twaalf uur en kreeg veertig cent betaald voor iedere volgeladen vijf tons-lorrie.

De lucht was bedompt van het kolenstof. De opdwarende zwarte wolken verduisterden het schijnsel van de elektrische peertjes. Het lage plafond was om de halve meter betimmerd met stutten en dwarsbalken ter ondersteuning van de berg gesteente en aarde die op de kolen drukte. De ader, die door de druk van de bodem en de bovenlaag werd samengeknepen, kraakte en knarste voortdurend.

Hier in de zijgang van de hoofdtransportschacht werden de kolenlorries door muilieren getrokken die ter bescherming van hun hoofd leren kappen droegen. Een van de muilieren, een merrie met smalle benen en lange oren waaraan je volgens de mijnwerkers kon zien dat het een sterk dier betrof, bleef plotseling staan. Eustace McCoy, een forsgebouwde man uit West Virginia die met rode ogen had lopen klagen over zijn kater, vloekte en rukte aan haar tuig. Maar ze zette haar benen schrap en weigerde bikkend, haar oren trillend van angst vanwege het heftige gekraak.

Eustace trok zijn riem los en haalde uit om haar met de gesp te slaan.

De lange blonde jongeman greep de riem voordat die ook maar een decimeter had kunnen afleggen.

‘Lazer op, jochie!’ waarschuwde Eustace.

‘Ik krijg haar wel weer vooruit. Ze is gewoon ergens van geschrokken.’

Eustace, die bijna net zo groot was en aanzienlijk steviger gebouwd, balde zijn vuist en haalde uit voor een stoot recht in het gezicht van de jongeman.

De klap werd afgeweerd voordat hij hem raakte. Eustace vloekte en haalde opnieuw uit. Maar hij kreeg twee stoten terug. Ze troffen hem in een vloeiende combinatie, te snel om met het oog te kunnen volgen en als één bundel geconcentreerde kracht. Eustace smakte tegen de rails, alle vechtlust en woede uit zijn lijf geslagen.

De mijnwerkers keken elkaar verbaasd aan.

‘Zag je dat?’

‘Nee.’

‘Eustace McCoy ook niet.’

De jongeman sprak het muilnier vriendelijk toe en het trok de lorrie op gang. Vervolgens hielp hij de gevallen kompel overeind en reikte hem de hand, terwijl Eustace met een scheve grijns opmerkte: ‘Ben sinds ik de fles van m’n ouwe vent had geleend niet meer zo hard op m’n bek geslagen. Waar heb je dat geleerd, dat een-tweetje?’

‘Oregon,’ loog de jongeman.

Het was Isaac Bell.

Bell was een privédetective van detectivebureau Van Dorn met de opdracht saboteurs van de vakbond te ontmaskeren. Dit was zijn eerste solozaak en hij werd verondersteld dit strikt undercover te doen. Om die geheimhouding te waarborgen had de mijnheer zelfs de mijnagenten niet van zijn onderzoek op de hoogte gesteld. Maar uit het ontzag op de gezichten van de mijnwerkers leidde hij af dat hij zojuist een grove fout had gemaakt.

Het was 1902. De detectives van Van Dorn hadden de reputatie verworven dat ze goed werk leverden, en het motto van het bureau – We geven nooit op! Nooit! – werd zachtjesaan al vervloekt onder de bajeskanten in het hele land. Wat betekende dat de jonge Isaac Bell moest toegeven dat hij hoogstwaarschijnlijk de eerste Van Dorn

was die de stomiteit beging om met een demonstratie van zijn bokskunsten zijn vermomming te verraden.

Roscoe, de spion van Gleason, nam hem aandachtig op. Dat was waarschijnlijk niet zo erg. Bell ging ervan uit dat hij dat op de een of andere manier wel kon regelen. Maar een mogelijke saboteur die er lucht van kreeg dat hij met de geraffineerde zelfverdedigingstrucjes van een Yale-student voor zo'n zielig, suf muilddier was opgekomen, zou zich niet zo lang meer bij de neus laten nemen.

'OPZIJ!'

De uitgeputte mannen die aan het einde van hun dienst de mijn uitklauterden, sjokten van de rails weg. De lier rukte het kolengruis van de kabel en erachter doemden twintig kolenwagens op die vervolgens de steile helling naar de laadinstallatie werden opgetrokken. De trein was bijna op de top toen de kettinghaak aan de voorste lorrie met een knal als van een kanonschot brak.

De trein stond meteen stil.

Honderd ton kolen bleef een oogwenk roerloos hangen.

Toen begonnen ze naar de ingang van de mijn terug te rollen.

Jim Higgins, die zich van de liermotor naar zijn post bij de hefboom terug haastte, liet zijn oliekan vallen en zette het op een rennen. Maar de trein versnelde. Hij rolde voor hem uit en voordat hij de hendel bereikte, denderden de twintig wagens erlangs het hoofdspoor op.

Isaac Bell stormde eropaf. Hij zag de remhendel op de laatste lorrie en rende langs de trein mee, terwijl hij naar beugels zocht waar hij zich bij een sprong aan vast kon grijpen. De kolentrein versnelde nog steeds en liep op hem uit. Toen de laatste lorrie voorbijgleed, sprong hij op de achterste koppeling en wist zijn evenwicht te bewaren door beide handen om de remhendel te slaan. Hij wierp zijn hele gewicht op de stalen staaf waardoor de gebogen remschoenen tegen de draaiende wielen klaptten.

Het ijzer gierde. De hendel schudde in zijn handen. Er spatte een regen van vonken op. Bell drukte met alle kracht die hij bezat op

de rem. Deze snelle en doelgerichte ingreep gepaard met de vastberaden inzet van een gespierd lichaam leek de op drift geraakte trein af te remmen. Nog een aantal snel reagerende mannen rende langs de wagens mee in de hoop op de remhendel van de andere lorries te kunnen springen.

Maar het gewicht van de kolen was te groot en de snelheid te hoog.

Opeens, met een knal die niet onderdeed voor die van de brekende kettinghaak, brak de ijzeren pin die de hendel met de remschoenen verbond. Waarop de hendel losschoot en Bell, die er met zijn hele gewicht aanhing, zijn evenwicht verloor. Terwijl de trein versnelde, schoten de bielsen steeds vager onder hem door. Alleen een bliksemsnelle reactie en een stevige greep om de bovenrand van de kolenwagen voorkwamen dat hij viel.

De lorie bleef vervaarlijk schommelend versnellen. Omdat het de laatste wagen was die niet door een volgende in balans werd gehouden, zwipte de lorie met dezelfde middelpuntvliedende kracht als van een knallende zweep tegen de ventilatiekeet die vlak langs het spoor stond. Door de klap scheurden de steunbalken en het gebouwtje stortte in op de reusachtige ventilator die frisse lucht de mijn inblies. Een afgebroken plafondbalk klapte tussen de bladen.

‘Spring!’ gilden de mijnwerkers.

Voordat Bell kon kiezen aan welke kant er voldoende ruimte was om neer te komen, schoot de trein door de ingang de smalle schacht van de transportgang in, waar een sprong een smurrie van vlees en bloed tegen hout, steen, staal en kolen zou opleveren. Bell zette zijn voeten op de koppeling en probeerde zich schrap te zetten voor de abrupte stilstand als ze de bodem raakten.

De kolentrein denderde met een almaar oplopende snelheid steeds heftiger schommelend omlaag. De achterste wagen, waaraan Bell zich vasthield, klapte tegen stutbalken, die versplinterden, en verbrijzelde zuilen van steenkool die de mijnwerkers als steunpilaren hadden laten staan. Het voorste uiteinde, negentien wagens voor

Bell, stoof op het houten ventilatieluik af dat Sammy, de luikjongen, even daarvoor achter de omhoog gaande trein had dichtgedaan.

Sammy, lichtelijk versuft na twaalf uur werk in bijna volstrekte duisternis, schrok zich wezenloos van het bulderende kabaal dat op hem afkwam. Hij stond op zijn post en deed een wanhopige poging het luik te openen. Als een steenrijke magnaat die met een hooghartig handje een bedelaar van zich afduwt, plette de almaar versnellende trein hem tegen de muur en beukte het ventilatieluik aan barrels.

2

De zwiepende kolenwagen waar Bell zich aan vastklemde, ketste tegen de wanden van de gang. Door de schurende klappen waarmee dat gebeurde, braken de draden van de elektrische verlichting en de trein stoof nu in totale duisternis de diepte in.

Bell drukte zich stevig tegen het koude staal om de afstand die zijn lichaam op het moment van de inslag zou afleggen zo minimaal mogelijk te houden. Het kon niet ver meer zijn naar de kolenader op de bodem. Plotseling stuiterde de trein van de rails. Met het snerpende gegier van schurend metaal sloeg de trein tegen de zijwand van de gang en dreigde hem als een wild, ongetemd paard af te werpen. Maar het redde het leven van de jonge detective. Het schuren langs de wanden remde de trein juist af. Toen hij uiteindelijk met een donderende knal op de ader klapte, sloeg hij hard tegen de achterkant van de lorrie, maar niet zo hard dat hij botten brak.

De stilte die volgde was net zo intens als de duisternis.

Bell sprong op de grond en rende in het donker de weg omhoog waarlangs de trein hem had meegevoerd. Hij schoof met zijn schoenen over de bielsen om tussen de rails te blijven, waar hij de minste kans liep ergens tegenop te botsen. Hij rende zo hard als hij kon met zijn handen voor zich uitgestrekt in de hoop dat hij een eventueel obstakel voelde voordat hij ertegenop liep.

Hij had maar een paar seconden om weg te komen alvorens hij in de zwarte, zuurstofloze chaos van de half ingestorte gang zou bezwijken. Want in de duisternis loerden heel wat dodelijker gevaren dan een botsing. Gassen. Het gehalte aan giftige kooldioxide en

het explosieve methaan nam pijsnel toe nu de vernielde ventilator geen frisse lucht meer van buiten de gangen inblies om de dodelijke gassen te verdringen. Het verstikkende mijngas vol kooldioxide zou hem binnen tien seconden vellen. Knalgas, 'licht ontvlambare lucht', het moerasgas dat uit steenkool vrijkomt, zou iedereen in de mijn met een gigantische klap naar het hiernamaals sturen. Godzijdank, dacht hij, was het merendeel van de dagdienst de mijn al uit en de nachtdienst was er nog niet. Alleen de jochies bij de luiken waren nog op hun post.

Plotseling werd het licht. Daglicht? Nu al? Maar dat was onmogelijk. Het kon niet dat hij al zo dicht bij de ingang was. Toen besefte hij dat het licht van achter hem kwam; een flakkerend oranje licht, de eerste vonken van het vuur dat door de gassen en het steenkool aan het begin van de ader ontbrandde. Het onverwachte licht voorkwam dat hij over een luikjongen struikelde die over het spoor kroop.

Bell sleurde hem overeind.

'Opstaan! Je stikt hier beneden in het mijngas. Rennen!'

Hij duwde de jongen voor zich uit en samen renden ze voor de vlammen en rook uit, de helling op. De rook zou wit gas verspreiden, geurloos koolmonoxide dat binnen enkele minuten dodelijk was als ze niet al eerder door de vlammen waren ingehaald. Met een schok bleven ze staan. De transportgang was geblokkeerd. De trein had de steenkoolpilaren verbrijzeld die de mijnwerkers ter ondersteuning van het plafond hadden laten staan. Hierdoor was het plafond in de transportgang gestort. Eén enkele stutbalk hield nog een kier van een halve meter breed open.

'Ik kan er doorheen, meneer. Dan haal ik hulp.'

'Wacht,' zei Bell. Het leek of het gat ieder moment kon instorten. Hij kroop naar de smalle spleet, verstevigde de stut met zijn rug en probeerde zo de berg tegen te houden. 'Oké, jochie,' zei hij naar adem happend. 'Kom er maar langs.'

De jongen kroop erdoorheen.

Bell verminderde voorzichtig de druk en schoof op zijn buik door de spleet. Net toen hij zijn voet wegtrok, brak de balk. Het plafond stortte donderend in en vulde de open ruimte met tonnen steenkool en leisteen.

‘Kom, lopen!’

Maar de jongen bleef verstijfd staan, starend naar wat hem haast het leven had gekost.

‘Kantje boord,’ zei Bell luchtig om hem op zijn gemak te stellen en toen dat geen effect had, vroeg hij: ‘Heb je gezien of de kleine Sammy kon wegekomen?’

‘Dood,’ antwoordde de jongen. ‘Door de trein geraakt.’

‘Kom. We moeten wegwezen hier.’

Rennend beklommen ze de helling tot ze op een volgende barrière stuitten. Hier scheen geen licht van de andere kant doorheen, hoewel ze toch al vlak bij de ingang moesten zijn. Maar ze hoorden erdoorheen wel een zacht kloppen. Pikhouwelen die op het puin inhakten. Ze pakten stukken steen en smeten die tegen het puin om de anderen te laten weten dat ze nog leefden.

De hakgeluiden verhevigden en klonken luider en luider. Even later zag Isaac Bell licht schemeren en hoorde hij gejuich. Er stonden tien mannen op de barrière in te hakken. Het eerste gezicht dat Bell zag was dat van Jim Higgins, die de reddingsactie leidde.

De juichende mannen trokken hen door de opening, waarna ze hun handen opnieuw uitstaken. Toen verstomde het juichen.

‘Is dat alles?’ vroeg Higgins.

‘De kleine Sammy is verongelukt,’ zei Bell. ‘Verder heb ik niemand gezien. Heb je een pikhouweel voor me, dan wijs ik je de weg.’

Voordat ze aan de afdaling konden beginnen, schudde de mijn door een explosie diep in de berg en in hun hart beseften de reddingswerkers dat ze, ook al bleven ze de hele nacht en de hele volgende dag naar overlevenden zoeken, daar beneden geen levende ziel meer zouden aantreffen.

Ze begonnen aan de afdaling. Weer werden ze tegengehouden,

niet door een explosie, maar door een ploeg met knuppels zwaaiende mijnagenten aangevoerd door een man van Pinkerton, die schreeuwde: 'Jim Higgins!'

'Ja, hier. We gaan de mijn in.'

'Jim Higgins, je bent gearresteerd.'

'Waarom?'

'Voor de moord op al die arme luijongens die in de mijn zijn omgekomen.'

'Ik heb dat niet...'

'Je hebt je post verlaten. Jij hebt het ongeluk veroorzaakt doordat je niet tijdig de hendel hebt overgehaald waardoor de trein zou zijn gestopt.'

'De voorman had me bevolen de lier te gaan smeren...'

'Vertel dat maar aan de rechter,' zei de Pinkerton.

Jim Higgins rechtte zijn rug. 'Jullie hebben me er ingeluisd,' zei hij. 'Jullie zijn erachter gekomen dat ik van de vakbond ben. Jullie weten dat het nooit enig effect heeft als ik in elkaar wordt geslagen, dus hebben jullie op een kans gewacht om me uit te schakelen. Jullie hebben me bij de hendel gezet om me bij de mijnwerkers weg te houden. En nou zal een door jullie omgekochte rechter me de bak in sturen voor een misdaad die ik, zoals jullie dondersgoed weten, niet heb begaan.'

'Nee, hoor,' reageerde een agent giechelend. 'Geen enkele rechter gaat jou de bak insturen. Jij gaat regelrecht naar de galg.'

Ze grepen hem bij zijn armen en trokken hem mee.

Jim Higgins keek Isaac Bell strak in de ogen.

'Er zijn er meer waar ik vandaan kom,' hoorde Bell hem zeggen.

‘Die kettinghaak was splinternieuw,’ zei de mecaniciens van de lier, een potige kerel die door een draadbrilletje tuurde. ‘Ik heb hem zelf gemonteerd. Het is onmogelijk dat hij is losgeschoten.’

‘Eén zwakke schakel is voldoende, zegt men,’ reageerde Isaac Bell.

Vanaf de lier bovenop de laadinstallatie keek hij langs het steile spoor omlaag naar de ingang van de mijn, waar mecaniciens druk in de weer waren met het provisorisch opstellen van tijdelijke ventilatoren. Een honderdtal reddingswerkers stond te wachten tot die Gleason-mijn 1 hadden gezuiverd van het koolzuurgas, de licht ontvlambare lucht en het dodelijke witte gas. Pas dan konden ze de diepere mijngangen in waar de jongens ingesloten zaten.

De mecaniciens verstijfde. ‘Ik monteer geen zwakke schakels, jongeman. Ik inspecteer elke schakel hoogstpersoonlijk met m’n eigen ogen.’

‘Ik vraag me af,’ zei Isaac Bell, ‘of het misschien mogelijk is dat de kabel is gebroken.’

‘U vraagt zich wel heel veel af, meneer.’

Bell reageerde met een vriendelijke glimlach die zijn blauwe ogen van een zachte paarsachtige glans voorzag. ‘Omdat ik op die trein tot onder in de mijn ben meegereden, ben ik behoorlijk nieuwsgierig hoe dat kon gebeuren.’

‘O, bent u de kerel die hem heeft geprobeerd te stoppen? Geef me de vijf, man. Dat was heel moedig van u.’

‘Ik wou dat ik hem had kunnen stoppen,’ zei Bell. ‘Maar, ik vroeg me af...’

‘Nee, die kabel is picobello in orde. Hier, ik zal ’t u laten zien.’

De mecanici bracht Bell naar de reusachtige trommel waar de centimeters dikke kabel strak en in keurig gelid was opgerold, en wees hem op de lus die het uiteinde vormde. ‘Kijk, deze metalen ring in de lus voorkomt dat de kabel wordt afgeklemd. Hij heeft zijn oorspronkelijke vorm nog, ziet u wel? En de ronding van de geleiders zit aan de goede kant van de kabel, zoals het hoort, en zit heel stevig.’

‘Ik neem aan dat dat betekent dat er een schakel in de ketting is gebroken terwijl dat eigenlijk niet kan.’

De mecanici schudde zijn hoofd. ‘Als ze die ketting ooit in die puinzooi daarbeneden terugvinden, durf ik te wedden dat-ie nog net zo sterk is als toen-ie werd gemaakt. Een legering met molybdeen. Kent u dat, jongeman?’

Bell wel maar een mijnwerker waarschijnlijk niet, dus schudde hij zijn hoofd. ‘Wel eens van gehoord, maar ik kan niet zeggen dat ik weet wat ’t is.’

‘Een door Franse metallurgen ontwikkelde legering. Veel sterker dan normaal staal. Ideaal voor hijskettingen. Molybdeenstaal breekt niet.’

‘Wat is er volgens u dan gebroken?’ vroeg Bell.

‘De harpsluiting, al kan ik me dat nauwelijks voorstellen.’

‘Wat voor sluiting?’

‘De harpsluiting waarmee de kabel aan de haak is bevestigd. Daarmee kunnen we hem makkelijk vasthaken en hij draait om de belasting te spreiden. Tja, die sluiting is de schuldige. Wedden?’

‘Breken harpsluitingen vaker?’

‘Nooit! Vrijwel nooit.’

‘Was hij misschien te klein voor dit werk?’

‘Nee, meneer! Heb ’m zelf aangebracht. Ik heb me er verdomd

goed van verzekerd dat de werkbelasting hoger was dan die van de ketting en de kabel. Hoe die kon breken is me een raadsel.'

Bell vroeg zich af of hij de mecaniciën zonder dat de man dichtsloeg, beleefd kon vragen of hij soms dacht dat hij dat ongeluk met de trein slechts had gedroomd. Op dat moment kwam er een gezette mijnagent vanaf de laadinstallatie aangeslenterd, die Bell argwanend opnam. 'Waar hebben jullie 't over?'

De mecaniciën liet zich niet intimideren. Hij was een gewaardeerde mekaniëker die wist wat hij waard was. Maar Isaac Bell, een lage arbeider, werd verondersteld door het stof te gaan, tenzij hij mans genoeg was om de agent, met het risico dat hij zijn baan verloor, recht in het gezicht te laten weten dat hij de pot op kon.

Bell keerde hem zijn rug toe en wandelde de steile helling af.

'Waar ga jij naartoe, verdomme? Ik heb 't tegen jou.'

'Ze hebben de ventilatoren gemaakt,' riep Bell over zijn schouder. 'Ik ga met de reddingsploeg mee. Kom je ook?'

De agent, die absoluut niet van plan was een met giftige en explosieve gassen gevulde kolenmijn in te gaan, reageerde niet en Bell voegde zich bij de reddingswerkers die met nieuwe leidingen van de elektriciteitscentrale sjouwden, en met houwelen en elektrische boren de transportgang en zijgangen openhaken op zoek naar de vermiste luijongens.

Nadat het laatste lichaam naar buiten was gedragen en de vermoeide zoekploeg naar de uitgang terugliep, knipte Bell zijn hoofd-lamp uit en verborg zich in een zijgang. Hij keek hoe hun lichten in de transportgang vervaagden. Vervolgens deed hij zijn eigen lamp weer aan en volgde het spoor van een mysterie dieper de verlaten mijn in.

In zijn onderzoek had hij op geen enkel moment ook maar iets gehoord of gezien dat op sabotage door de vakbond wees en nu dacht hij te weten waarom. Nadat hij wekenlang onder de grond had gewerkt en zojuist maar op het nippertje die mijnramp had overleefd, begon hij zich ernstig af te vragen of de saboteurs van de

vakbond, voor wie het bedrijf Van Dorn had geëngageerd om ze te arresteren, überhaupt wel bestonden.

Hij twijfelde er niet aan dat er bij arbeidsconflicten ook van sabotage sprake kon zijn. Gewelddadige incidenten waren geen uitzondering in de strijd tussen arbeiders en werkgevers die al sinds mensenheugenis werd gestreden. Mijnwerkers hadden vuurgevechten geleverd met de kolen- en staalpolitie toen de oudste man in de mijn nog als luijkjongen werkte. Veel stakingen van spoorwegaarbeiders waren van knokpartijen, knuppelveldslagen en vuurgevechten geëscaleerd tot het laten ontsporen van locomotieven en het opblazen van bruggen. Bij stakingen in staalfabrieken waren ovens opgeblazen of was het vuur gedoofd waardoor het gesmolten ijzer in de potten en gietkroezen stelde en de hele fabriek onklaar werd gemaakt. Van sleepboten en vrachtschuiten waren de trossen gekapt en stuurloos aan hun lot overgelaten, er waren fabrieken in brand gestoken, telegraafdraden doorgesneden en landhuizen van de bazen tot de grond toe afgebrand. Bereden politie had als de cavalerie op het slagveld charges uitgevoerd. De tentenkampen van stakers waren met machinegeweren bestookt.

Maar diep onder de grond in een kolenmijn was sabotage pure zelfmoord. Zo diep onder de grond zouden de vakbondsleden zelf door de instortende gangen bedolven worden. Of stikken als giftige gassen de frisse lucht verdreven. Of levend verbranden als de gassen explodeerden.

Maar voordat hij de baas – de heer Joseph Van Dorn, oprichter van het detectivebureau dat zijn naam droeg – kon melden dat er geen vakbondssaboteurs waren, kon een jonge detective bij zijn eerste zaak er maar beter absoluut zeker van zijn dat de losgeslagen trein een ongeluk was geweest. Dat vroeg om bewijs.

‘Vertrouw op wat je ziet, niet op wat je denkt te zien’ was de eerste les van zijn lange leertijd die hem door ervaren Van Dorn-agenten als Wish Clarke, Mack Fulton en Walter Kisley

was ingepeperd. En vaak, heel vaak, door Joseph Van Dorn zelf was herhaald.

Bell liep de helling af naar het einde van de transportgang en streek met het licht van zijn lamp over het verwrongen wrak van de kolentrein die zich in de nog te ontginnen kolenader onder aan het spoor had geboord. De achterste wagen, de hotsende en heen en weer slingerende lorrie waar hij aan had gehangen, was tijdens de rit omhoog de voorste wagen geweest, de wagen waaraan de kettinghaak voor de kabel van de lier was bevestigd aan dikke ringen aan de linker- en rechterkant van het chassis. Maar de haak, een stuk ketting twee keer zo lang als de breedte van de wagen, was precies in het midden gebroken. Hij vond geen harpsluiting. En van de middelste schakel was maar de helft over, die zich in de schakel ernaast had geboord. Toen hij hem probeerde los te trekken, sneed hij zijn vinger.

Terwijl hij het bloed opzoog, inspecteerde hij de scherpe rand waaraan hij zich had gesneden. De breuk zat in een van de rechte, lange zijden van de schakel. Hij bekeek de ruwe rand. Wat hij zag was opmerkelijk en raadselachtig. Het breukvlak van de stalen schakel was glad en plat en zo scherp als een scheermes.

Het leek alsof er met een beitel een stuk tussenuit was gehakt. Met behulp van andere schakels die hij ertegenaan drukte, wist hij de klemzittende gebroken schakel los te wrikken, en stak hem in zijn zak. Vervolgens ging hij op zoek naar de ontbrekende harpsluiting. Ze moest langs de bielsen in de geul tussen de stalen rails zijn gevallen.

Hij zocht tot de olie van zijn lamp op begon te raken, maar een harpsluiting vond hij niet. Weer een raadsel. De harpsluiting was kennelijk uit de gebroken schakel geglipt. Maar hoe was de harpsluiting losgeraakt van de ijzeren beugel in de lus aan de kabel die hij bij de lier had gezien?

Terwijl hij langs de rails omhoog liep, de mijn uit, herinnerde hij zich de agenten die hem in de gaten hadden gehouden. Om te

voorkomen dat ze de gebroken schakel zouden vinden als ze hem dwongen zijn zakken binnenstebuiten te keren, schoof hij hem in een spleet tussen een stut en de kolenader en prentte de plek goed in zijn geheugen: de vierde stut in de diepste zijgang.

Hij liep door. Of was het de derde? Hij ging terug en telde opnieuw, waarbij hij ze één voor één aanraakte. De rillingen liepen over zijn rug. Hij had een fotografisch geheugen. Hoe was het mogelijk dat hij zoiets simpels als deze vier keurig op een rij staande stutten niet kon onthouden? Het was opeens merkwaardig stil geworden. Er was iets veranderd in de nauwe gangen. De ventilatoren waren gestopt en bliezen geen frisse lucht meer naar binnen.

De gassen kregen weer de overhand. Geen wonder dat hij zich zo licht in zijn hoofd voelde. Bell draaide zich om en strompelde omhoog naar de verre ingang. Als dit mijngas was, had hij geen schijn van kans. Het koolzuur zou hem binnen enkele seconden vellen. En het witte gas van het gedoofde vuur? In een paar minuten, hoogstens tien.

Enigszins wankelend zette hij het op een rennen. Zijn hoofd bonkte en zijn hart raasde in zijn borst. Hij stelde zich voor hoe de giftige gassen hem opjoegen, als een aanrollende branding, opkrullend en spetterend neerstortend, over zijn schoenen spattend, zijn knieën, om zijn benen spoelend en hem onder zuigend. Hij rende nog harder, waarbij het zwakker wordende schijnsel van zijn lamp dansende schaduwen over de bielsen wierp. Twee bielsen per stap. Hij strekte zijn benen om langere stappen te maken, drie bielsen, en zo vloog hij over de bodem van de mijn, sneller dan de achter hem brekende branding.

Onder het rennen zag hij in het licht van zijn lamp opeens iets glimmen. Het lag tegen de rechter rail, half verborgen onder een houten biels. Hij hield in, stopte en bekeek het in een wanhopige poging zijn gedachten in zijn bonkende hoofd op een rijtje te krijgen. De harpsluiting? Beelde hij zich dat in? Of zag hij er daar

recht onder zijn voeten echt een deel van liggen? Zou hij proberen het op te rapen? Hij voelde dat hij, als hij zou bukken, waarschijnlijk niet meer op zou staan. Zijn hoofd draaide. Maar het was belangrijk. De saboteur... Hij verzamelde al zijn krachten en liet zich op een knie zakken. Voordat hij het kon pakken, verdween het in een schaduw die eroverheen gleed.

Isaac Bell keek op om te zien waar die vandaan kwam.

Hij voelde een beweging en keek recht in twee goudglanzende ogen die hem met de zowel holle als intense blik van een op zijn prooi gefixeerde wolf aanstaarden. De kaken tussen de ogen hadden de vorm van een vuist. Het witte gas had zijn geest vertroebeld. Hij moest opstaan. Hij moest wegrennen. De vuist trof zijn gezicht met de snelheid en kracht van een locomotief. Bells eigen vuisten schoten automatisch omhoog om af te weren en terug te slaan. Tot hij een enorme knal hoorde, diep in zijn hoofd, en toen zag hij niets meer.

Isaac Bell kwam bij door frisse lucht die langs zijn gezicht streek.

Hij lag plat op zijn rug op de bielsen tussen de rails. Er scheen een elektrisch peertje aan het ruw uitgehakte plafond. Hij had een stekende hoofdpijn, zijn kaak deed zeer en toen hij zich rechtop drukte en om zich heen keek, herinnerde hij zich dat de ventilatoren waren gestopt en hij voor de giftige gassen uit rende. De ventilatoren draaiden weer, waardoor de lucht net fris genoeg was om hem bij te laten komen. Hij hees zich overeind en begon aan de klim omhoog door de transportgang, terwijl in zijn hersenen droomachtige herinneringen maalden.

Hij had de gebroken schakel van de kettinghaak gevonden. Hij had hem verstopt in een kier tussen de gangwand en een stut. De vierde stut in de diepste zijgang. Hij had naar de vermiste harpsluiting gezocht. Die had hij niet gevonden. Of toch wel? Er duikelden beelden over elkaar heen. Hij had hem gezien. Hij had hem niet gezien. Hij zag amberkleurige ogen. Hij zag een schaduw.

Hij zag een spookachtige vuist. Hij voelde een stekende pijn in zijn hoofd. En in zijn kaak. Hij was hard gevallen. En het enige wat hij zeker wist, was dat hij van geluk mocht spreken dat de ventilatoren weer waren aangeslagen voordat hij in de mijn-gassen was gestikt.

Vóór hem zag hij het licht van de uitgang. Hij versnelde zijn pas.

‘Waar kom jij in hemelsnaam vandaan?’

Een stel mijnwerkers die nieuwe elektrische leidingen aanlegden, keken hem verwonderd aan.

Bell wees met zijn duim ietwat nonchalant omlaag de mijn in en zei: ‘Zeg tegen de mecaniciens die de ventilatoren hebben gerepareerd dat ze een rondje van me krijgen.’

Er stonden honderden mannen te wachten tot ze de berg in konden om aan het werk te gaan. Bell mengde zich in de menigte, ontliep zo de mijnagenten, glipte door het hek en snelde naar het telegraafkantoor. Terwijl hij in de hoofdstraat van Gleasonburg, een met houten keten omzoomde, door wagenwielen omgeploegde en naar rioolwater stinkende zandweg, de rondstruinende geiten ontweek, dacht hij na over het telegram dat hij naar Joseph Van Dorn zou sturen.

Wie saboteert een mijn? Geen enkele vakbondsman zou het in zijn hoofd halen zijn eigen mensen te vermoorden. Al helemaal niet de aimabele en gematigde Jim Higgins. Maar als het niet de vakbondssaboteurs waren die hij geacht werd op te sporen – criminelen die er, en daar was hij nu vast van overtuigd, niet waren –, wie dan wel? Konden het de eigenaren van de mijn zijn? Maar die hadden alles te verliezen als er geen kolen meer werden gewonnen. Deze ramp had veel erger kunnen aflopen. Met honderden doden. Dan was de mijn in plaats van dagen maandenlang uit roulatie geweest.

Maar als het de vakbond en de eigenaren niet waren, wie dan wel?

Zonder hier een antwoord op te hebben gevonden, richtte Bell zijn gedachten op een nog merkwaardiger mysterie. Het was onmiskenbaar dat een saboteur de ketting had doorgevijld. Maar op het moment dat de ketting brak, reed de kolentrein onder het oog van honderden mijnwerkers omhoog naar de laadinstallatie. Geen van hen, Isaac Bell zelf inclusief, had op de voorste lorrie een met beitel en hamer op de kettinghaak inhakkende smid zien zitten.

Isaac Bell had na aankomst in Pittsburgh, Pennsylvania, twee keer een bad genomen. Het eerste in het goedkope pensionnetje waar hij zijn bagage had gestald; hij had er voldoende kolengruis van zijn lijf geboend om tot de exclusieve Duquesne Club te worden toegelaten. Dat was een pompeus in renaissancestijl opgetrokken gebouw dat de Golden Triangle domineerde, de plek waar de Monongahela en de Allegheny bijeenkwamen en de Ohio-river vormden. En het tweede bad nam hij in de Duquesne Club, waarna hij een smetteloos wit pak had aangetrokken.

Hij vroeg de portier bij de ingang zijn gast voor de lunch, de heer Van Dorn, als die arriveerde naar de bar te brengen. Vervolgens begaf de jonge detective zich naar de favoriete gelagkamer van de fabrieksbaronnen en spoorwegmagnaten die het in de hoofdstad van het Amerikaanse kolen- en staalimperium voor het zeggen hadden. Door zijn grondige bestudering van de kolenindustrie herkende hij menig gezicht in het enorme vertrek. Maar de man die onmiddellijk zijn aandacht trok, zat onder een met acanthusmotief versierde schoorsteenmantel bekroond met manshoge mahoniehouten saters: John ‘Black Jack’ Gleason, de meedogenloze eigenaar van de Gleason Consolidated Coal & Coke Company.

Als Gleason de eergisteren losgeslagen trein, de explosie en de dood van zes luikjongens in mijn 1 ook maar enigszins aan het hart gingen, dan liet hij daar in ieder geval niets van merken. Integendeel, met een saterachtige grijns liet hij zijn collega-magnaten pesterig weten: ‘Als ik de vakbond uit West Virginia heb verdreven,

leveren mijn mijnen goedkopere kolen dan van wie ook hier in deze ruimte. Dan neem ik al jullie klanten over.'

Een aristocraat kreeg een rood hoofd. 'Mijn grootvader was een van de oprichters van deze club, sir, en ik durf u zonder aarzeling een aasgier te noemen.'

'Ben ik trots op,' beet Gleason terug. 'Als u zich niet met mij tegen de vakbond richt, dan koop ik de restanten van uw bedrijf op de veiling van uw failliete boedel.'

De kleinzoon van de oprichter stormde weg. Maar de anderen, zag Bell, mompelden vergoelijkend en keken opgelucht toen een van hen het gesprek op de reeks overwinningen van de Pirates bracht.

'Daar ben je, Isaac.'

Joseph Van Dorn vatte Bells grote hand in een gemanicuurde knuist en schudde hem stevig. Hij was lang en lichtvoetig, met een brede borstkas en een nog bredere buikomvang; een kalende man van in de veertig die voor een zeekapitein op de grote vaart naar China kon doorgaan, of voor een smid die een uitvinding had gedaan waar hij schatrijk mee was geworden. Hij leek een joviaal type met een vlotte glimlach die zijn halfdichte ogen liet glinsteren. De rode bakkebaarden die in een zelfs nog rodere baard goldden, gaven hem eerder de uitstraling van een kameraadschappelijk mens dan van een kwelgeest van de onderwereld en menig opgepakte misdadiger vroeg zich dan ook af hoe hij zich zo had laten beetnemen.

De oprichter en hoofdresearcher van detectivebureau Van Dorn was niet snel onder de indruk of makkelijk in verlegenheid te brengen, maar bij het zien van deze protserige club en de rijke leden vroeg hij op een fluistertoon die uitsluitend voor Bells oren bestemd was: 'Hoe heb je je hier naar binnen gewerkt?'

'De vader van mijn schoolvriend Kenny Bloom heeft een goed woordje voor me gedaan.'

'Weten ze dat je detective bent?'

'Nee, sir. Ik ben hier onder de Dagget-dekmantel.'

'Goed zo. Op dit soort plekken kom je een hoop te weten. Maar

goed, wat zijn dat voor zogenaamd “dringende” zaken?’

Bell had met de gerant van de eetzaal gesproken en een tafel in een stil hoekje gereserveerd. Haastig liep hij er met Van Dorn naartoe. Maar voordat hij iets over de onwaarschijnlijke aard van de vakbondssabotage kon zeggen, zei Van Dorn: ‘Je gelooft ’t niet, Isaac, maar ik heb zojuist de president ontmoet.’

‘Black Jack?’

‘Niet Gleason. De president!’

‘Pardon, sir?’

‘Van de Verenigde Staten! T.R. hoogstpersoonlijk. In levenden lijve. Hij heeft me een hand gegeven... hij is kleiner dan je denkt. Maar vol vuur. Hij heeft me een hand gegeven, in levenden lijve!’

‘Nou zeg, dat is fantastisch, sir. Maar goed, in de mijn heb ik...’

‘Detectivebureau Van Dorn heeft een absolute topopdracht binnengehaald. Prins Hendrik komt. De Duitse prins Hendrik van Pruisen. Die komt Amerika bezoeken. En wij zijn een van de firma’s die de geheime dienst heeft ingehuurd om hem te beschermen. Dat was waarom Teddy me naar het Witte Huis heeft laten komen. Laat ik je dit zeggen, Isaac; zolang de Van Dorn-agenten prins Hendrik uit handen van anarchistische moordenaars weten te houden, zitten wij op rozen.’

‘Gefeliciteerd, sir,’ reageerde Bell. ‘Dat is schitterend nieuws.’

Hij wist maar al te goed dat het Van Dorns grote droom was dat het detectivebureau vanuit het kantoor in Chicago zou uitgroeien tot een gerenommeerd transcontinentaal bedrijf met filialen in alle grote steden en zelfs in de Europese hoofdsteden. Deze prins Hendrik-klus was het resultaat van keihard werken, ‘acht dagen in de week en dertien maanden in het jaar’ en de baas reageerde begrijpelijkerwijs nogal opgetogen.

‘Vertel ’t snel, Isaac. Ik heb over een uur een afspraak met de commissaris van politie hier in Pittsburgh. Ter ere van prins Hendrik gaan ze hier in deze club een groot diner geven.’

Bell moest Van Dorns aandacht zien te prikkelen om toestem-

ming te krijgen het ongeluk verder te onderzoeken, alleen al ter wille van een eerlijke rechtsgang, ook al was het bureau oorspronkelijk door de kolenfirma ingehuurd. ‘Het trotse Van Dorn-motto “We geven nooit op! Nooit!” is gebaseerd op principes, toch?’

‘Natuurlijk. We gaan misdaad nooit uit de weg. We laten onschuldigen nooit in de steek.’

‘Het eerste wat u me hebt geleerd, sir. We waren in Chicago, in Jimmy Armstrong’s Saloon, en u zei toen: “De onschuldigen zijn heilig en...”’

De jongste van de twee zweeg verwachtingsvol.

Joseph Van Dorn voelde zich verplicht om het credo dat hij er bij zijn detectives had ingestampt aan te vullen: ‘...en het is de plicht van de sterkeren om hen in bescherming te nemen.’

‘De jongens die bij het mijnongeluk omkwamen, waren onschuldig, sir. Vakbondsman Jim Higgins is ten onrechte aangeklaagd wegens moord. En die losgeslagen trein was géén ongeluk.’

Van Dorns ogen glommen en Bell begreep dat hij zijn aandacht te pakken had. ‘Kun jij voor vrijwel honderd procent zeker zeggen wie de saboteurs zijn.’

‘Er is geen sprake van een saboteur.’

‘Wat?’

‘Niet in de zin zoals u bedoelt. Het was geen vakbondssabotage.’

‘Wat dan?’

‘Het was geen saboteur maar een provocateur.’

‘Waar heb je ’t in hemelsnaam over? Ben je woorden aan ’t verdraaien? Sabotage is sabotage.’

‘Nee, sir, niet zoals u het bedoelt.’

‘Hou op met me te vertellen wat ik bedoel en zeg wat jij bedoelt.’

‘De gebroken ketting die het ongeluk heeft veroorzaakt, is met opzet onklaar gemaakt en op een manier die volgens mij op een provocateur wijst.’

‘Met welk doel?’ vroeg Van Dorn streng.

‘Ter voorbereiding van een veel ernstigere misdaad.’

‘Wat voor ernstige misdaad?’

‘Dat weet ik niet,’ gaf Bell toe. ‘Alhoewel er bij arbeidsconflicten incidenten zijn voorgekomen waarbij door eigenaren ingehuurd provocateurs voor het excuus zorgden om vakbondsleden te arresteren. Maar daar geloof ik hier niet in.’

Van Dorn leunde achterover en vouwde zijn armen over zijn imposante borstkas. ‘Ik ben blij dat er logica in je verhaal zit. Zijn eigen kolenmijn naar de filistijnen helpen is zelfs voor Black Jack Gleason een wel heel dure methode om vakbondsleden uit de weg te ruimen.’

‘Zeker. En daarom vraag ik me af...’

‘Waar was jij toen die trein werd gesaboteerd? Was jij daar niet juist om zulke aanslagen te voorkomen?’

‘Het spijt me dat ik u teleurstel, sir,’ zei Isaac Bell.

Van Dorn staarde hem gedurende een volle twintig seconden streng aan. ‘Daar hebben we ’t later nog wel over,’ zei hij ten slotte. ‘Wat heb je gezien?’

Bell deed verslag van wat zijn argwaan had gewekt: het feit dat ondergrondse sabotage zelfmoord zou zijn; de mysterieuze beetelsporen op de gebroken schakel en het feit dat de kolenmaatschappij met de arrestatie van Higgins de inspanningen van de vakbond ondermijnde.

Joseph Van Dorn keek Isaac Bell strak aan.

Bell staarde koeltjes terug. De baas was buitengewoon ambitieus, maar hij was ook een eerlijk en verantwoordelijk man.

‘Tegen beter weten in,’ zei Van Dorn uiteindelijk, ‘krijg je van mij nog een week om dit vage idee nader te onderzoeken. Een week, meer niet.’

‘Dank u, sir. Mag ik beroep doen op een paar man om mij te helpen?’

‘Daar heb ik niemand voor beschikbaar. Voor die tournee van prins Hendrik heb ik al mijn mensen nodig. Je moet ’t alleen doen.’

Opeens ontstond er enig tumult aan de andere kant van de pron-

kerige gedecoreerde eetzaal. Het gezelschap van Black Jack Gleason kwam de zaal in gestommeld en nam aan een tafel plaats. Gleason sloeg met zijn vuist op tafel en bezwoer luidkeels: 'Ik help die mijnwerkersvakbond voor eens en voor altijd naar de verdoemenis!'

De oudere mijneigenaren adviseerden enige terughoudendheid in de wetenschap dat de vakbond in Pennsylvania machtig was: de winter komt en een staking kunnen we ons niet veroorloven.

'Het land zal het niet pikken als er miljoenen mensen in hun huizen kou lijden.'

'Het heeft de antracietondernemingen al twee miljoen gekost om vijfduizend agenten van de kolen- en staalpolitie te voeden, te huisvesten en met revolvers en chassépotgeweren te bewapenen. Als we verdorie het loon van de mijnwerkers met tien cent per dag verhogen kost ons dat minder dan vijfduizend bewapende politiemannen.'

Gleason sloeg opnieuw hard op het tafelkleed. Het zilveren bestek sprong ervan op. Obers snelden toe om de kristallen glazen op te vangen. 'Heren, ik zeg het u nog eens. Ik vernietig die mijnwerkersvakbonden, eens en voor altijd.'

'Maar is het niet beter om de mijnwerkers een kleine loonsverhoging te geven en alle onrust zo in de kiem te smoren?' vroeg een van de eigenaren.

'Voordat die afgrijselijke dictator president Roosevelt zich ermee gaat bemoeien,' waarschuwde een ander. 'Hij gaat eisen dat we de vakbonden erkennen.'

Van Dorn richtte zich tot Bell: 'De mensen rond T.R. vertelden dat hij een staking maar al te graag wil bijleggen.'

Black Jack Gleason lachte om het compromis. 'Als ze staken, breek ik die staking zoals ik alle stakingen tot nu toe gebroken heb,' pochte hij.

Bell zei tegen Van Dorn: 'Ik hoorde hem in de bar. Hij wil juist een staking, omdat dat zijn concurrenten zal schaden.'

'Een harde vent,' zei Van Dorn. 'Maar uiterst capabel.' Zijn hou-

ding tegenover Bell werd vriendelijker. Zelf kon hij ook hard zijn, maar niet zodanig dat hij zijn warme gevoelens voor een werknemer die hij bewonderde, verborg. Isaac Bell was sinds hij aan Yale was afgestudeerd zijn persoonlijke leerling geweest en de favoriete protegé van de geïmmigreerde Ier.

‘Wees voorzichtig, Isaac. Je hebt Gleason gehoord. De arbeiders en eigenaren azen op iedere mogelijke overwinning in een strijd op leven en dood. Ze zijn bereid daar heel ver in te gaan. Pas op dat je je niet voor hun karretje laat spannen.’

‘Dat gebeurt niet, sir.’

‘En wat je ook doet, zorg dat je geen partij kiest.’

‘Daar pas ik voor op, sir. Dat beloof ik.’

‘Ik geloof je niet.’

De jongeman verstijfde. ‘Sir, dat heb ik u beloofd.’

‘Nee,’ zei Van Dorn. ‘Die belofte kom je niet na en je wordt roekeloos zodra je je gevoelens laat meespelen.’

‘Dat begrijp ik niet.’

‘Ik heb je aan het werk gezien. Je hebt hart voor de onderdrukten. In tegenstelling tot de meesten van jouw bevoorrechte klasse valt het je op dat ze bestaan. Daardoor sta je al mijlenver van hen af, wat waarschijnlijk te prijzen valt. Maar zorg dat je zelf niet het loodje legt in een poging tot verzet tegen wat nu eenmaal van nature zo is bepaald.’